

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אֲבִיו¹. פירש רש"י² ז"ל, דבר אחר וישב יעקב³, הפשתני הזה נכנסו גמליו טעונים פשתן, הפחמי הזה תָּמָה, אָנָּה יִכְנָס כָּל הַפֶּשֶׁתָּן הַזֶּה, פָּקַח אֶחָד מִשִּׁיב לוֹ יִנְצוֹץ אֶחָד יוֹצֵא מִמְּפּוֹחַ שֶׁלֶךְ שְׁשׂוּרָף אֶת כּוֹלוֹ, כִּי יַעֲקֹב רָאָה כָּל הָאֱלוֹפִים הַכְּתוּבִים לַמַּעֲלָה, תָּמָה וְאָמַר מִי יִכְבוֹשׁ אֶת כּוֹלָם, מִה כְּתִיב לַמְּטָה אֱלֹה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, דְּכָתִיב (עוֹבְדֵיָהּ אִיחַ) וְהִזְיָה בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר וּבֵית יוֹסֵף לְהִבָּה וּבֵית עֶשָׂו לְקֶשׁ - נִיּוֹץ אֶחָד יוֹצֵא מִיּוֹסֵף שֶׁמְכַלָּה אֶת כּוֹלָם. הִנֵּה הַעֲנִין הוּא, שְׂבָאֵת נִיּוֹץ אֶחָד שֶׁל קְדוּשָׁה שֶׁהוּא בְּאֵמַת וְאֲמוּנָה - שׂוּרָף אֶת כָּל הָאֱלוֹפִים שֶׁל עֶשָׂו. וְהִנֵּה הוּן הוּן הַדְּבָרִים שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּמִשְׁלַ שְׂהִבִּיא רִשְׁיִי ז"ל וְהַמְדַרְשׁ רַבָּה⁴ - אֵיִתָּא בְּדוּגְמָא בְּמִשְׁנָה בְּמַסְכַּת בְּבָא קָמָא (פ"ו מ"ו)⁵, גַּץ שִׁיּוֹץ מִתַּחַת הַפְּטִישׁ וְיוֹצֵא וְהִזִּיק חֵיִיב. גַּמֵּל שֶׁהִיָּה טַעוֹן פֶּשֶׁתָּן וְנִכְנָס לַחֲנוּתוֹ שֶׁל חֲנוּנִי וְהַדְּלִיק אֶת הַבִּירָה בַּעַל הַגַּמֵּל חֵיִיב. הַנִּיחַ חֲנוּנִי נָרוֹ מִבְּחוּץ הַחֲנוּנִי חֵיִיב, ר' יְהוּדָה אָמַר בְּנֵר חֲנוּכָה פְּטוֹר מִפְּנֵי שֶׁעָשָׂה בְּרִשׁוֹת, [עֵיִן בְּשִׁלְיָה פְּרִשְׁתָּ וְיִשָּׁב מִה שֶׁפִּירֵשׁ עַל הַמְּשָׁנָה הַזֹּאת]⁶. וְהַמְּשָׁנָה הַזֹּאת מִרְמָזוֹ הֵךְ גּוֹפָא דְאֵיִתָּא בְּמַדְרֵשׁ וְרִשְׁיִי ז"ל.

וְהַעֲנִין הוּא, כִּי רַבִּים וְכֵן שְׁלִימִים⁷ בַּדְּעַת וּבִירָאֵת ה' עוֹשִׂים עֲצוֹת לַעֲבֹדָה שֶׁבֵּל - זוֹ תַּפְלָה (תַּעֲנִיתָ בֵּ א), וְיֵשׁ רַבִּים מֵהֶם שֶׁמִּתְפַּלְלִים בֵּינָם לְבִין עֲצָמָם כְּדִי לְכוּיֵן הַיֵּטֵב. אֲבָל הָאֵמַת הוּא, שֶׁלֹּא לְהַפְרִישׁ עֲצָמוֹ מִהַצִּיּוּר⁸, וְלַעֲנִין הַכּוֹנוּנָה - הִיא עֵיִקֵּר הַהֶתַחֲלָה לַעֲמוֹד אֶת עֲצָמוֹ כְּדִי לִיָּחַד קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתֶיהָ, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי שֶׁכָּלוּ וְכָחוּ וְכוּנְתוּ. וְכַשְׁמֻכּוּיֵן אֶת עֲצָמוֹ כִּךְ - הַגֵּם שָׂאֵי אֲפִשֵׁר לְכוּיֵן בְּכָל הַתַּפְלָה מִרָאשׁ וְעַד סוֹף, לִית לָן בַּה. כִּי יֵשׁ צָדִיק שֶׁהוּא מְקַשֵּׁר אֶת כּוֹלָם יַחַד, וְהוּא מֵיִיחַד אֶת הַכָּל. וְהַעֲיִקֵּר כְּשִׁישׁ לוֹ הַתַּחֲלָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי כָחוֹ וְשֶׁכָּלוּ - נִיּוֹץ שֶׁל קְדוּשָׁה - הוּא מֵיִיחַד אֶת הַכָּל בְּקְדוּשָׁה שֶׁלְּמַעֲלָה בְּעוֹלָמוֹת

¹ בראשית פרק לז (וישב): (א) וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אֲבִיו בְּאֶרֶץ קְנָעַן: (ב) אֵלֶּה הַתְּלֹדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן-שִׁבְעֵ-עָשָׂרָה שָׁנָה הָיָה רֵעֵהוּ אֶת-אֶחָיו בְּצֹאן וְהוּא נָעַר אֶת-בְּנֵי בְלָקָה וְאֶת-בְּנֵי זֵלְפָה וְגַם אֶת-דֹּבְרָתָם רֵעֵהוּ אֶל-אֲבִיהֶם:

² רש"י: (א) וישב יעקב וגו' - (דבר אחר וישב יעקב הפשתני הזה נכנסו גמליו טעונים פשתן, הפחמי תמה אנה יכנס כל הפשתן הזה, היה פיקח אחד משיב לו ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך ששורף את כולו, כך יעקב ראה כל האלופים הכתובים למעלה, תמה ואמר מי יכול לכבוש את כולו, מה כתיב למטה (פסוק ב) אלה תולדות יעקב יוסף, דכתיב (עובדיה א יח) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש, ניצוץ יוצא מיוסף שמכלה ושורף את כולם):

³ בראשית רבה (וילנא) פרשה כט (בראשית): ד רבי הונא ור' פנחס ורבי חנין ורבי הושעיא לא מפרשין ר' יוחנן ורבי שמעון בן לקיש ורבנן מפרשין, רבי יוחנן אמר לאחד שהיה מהלך בדרך וראה אחד ודבקו עד היכן עד שקשר עמו אהבה, כך נאמר כאן חן ונאמר להלן (בראשית לט) וימצא יוסף חן בעיניו, ר"ש בן לקיש אמר לאחד שהיה מהלך וראה אחד ודבקו, עד היכן עד שהשליטו, כך נאמר כאן חן ונאמר להלן (אסתר ב) ותהי אסתר נשאת חן, רבנן אמרי לאחד שהיה מהלך בדרך וראה אחד ודיבקו, עד היכן עד שנתן לו את בתו כך נאמר כאן חן ונאמר להלן (זכריה יב) ושפכתי על בית דוד ועל יושבי ירושלים רוח חן ותחנונים, עד היכן עד שהיה יודע להבחין איזה בהמה ניזונת בשתי שעות ביום, ואיזו ניזונת בשלש שעות בלילה.

⁴ בראשית רבה (וילנא) פרשה פד (וישב): ה מה כתיב למעלה מן הענין ואלה המלכים וגו' וכתוב הכא וישב יעקב, א"ר חוניה משל לאחד שהיה מהלך בדרך וראה כת של כלבים ונתיירא מהם וישב לו ביניהם, כך כיון שראה אבינו יעקב עשו ואלופיו נתיירא מהם וישב לו ביניהם, א"ר לוי משל לנפח שהיה פתוח באמצע פלטיא ופתח בנו זהבי פתוח כנגדו וראה חבילות חבילות של קוצים ונכנסו למדינה אמר אנה יכנסו כל החבילות הללו והיה שם פקח אחד א"ל מאלו אתה מתיירא גץ אחד יוצא משלך וגץ אחד משל בנך ואתה שורפן, כך כיון שראה אבינו יעקב עשו ואלופיו נתיירא, א"ל הקדוש ברוך הוא מאלו אתה מתיירא גץ אחד משלך וגץ א' משל בנך ואתם שורפים אותם כולם, הה"ד (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה

⁵ תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף סב עמוד ב: מתני'. גץ שיצא מתחת הפטיש והזיק - חייב. גמל שהיה טעון פשתן ועבר ברשות הרבים, ונכנס פשתנו לתוך החנות ודלקו בנרו של חנוני והדליק את הבירה - בעל גמל חייב, הניח חנוני נרו מבחוץ - החנוני חייב; רבי יהודה אומר: בנר חנוכה - פטור.

⁶ של"ה פרשת וישב מקץ ויגש תורה אור: נג. ובזה יתבאר רמזי כוונת דיני המשנה (בבא - קמא סב ב). גץ היוצא מתחת הפטיש שלא בזמנו, הוא חייב בעצמו, כי כן יצא ניצוץ שלא בזמנו למהר את הקץ, דהיינו זבד ושותלח והרגום אנשי גת (דברי הימים - א ז, כא). גמל טעון פשתן הוא מבואר ממדרשים לדעיל. חנוני כו', הקדוש ברוך הוא נקרא חנוני, כהא דתנן (אבות פ"ג מט"ז) החנוני מקיף. והחנות הוא ארבע אמות של הלכה, כי מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה, והם במקום בית המקדש, כדאיתא בפרק קמא דברכות (ח א) 'אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב' (תהלים פז, ב), שערים המצוינים בהלכה. ובית המקדש נקרא בירה, כדכתיב (דברי הימים - א כט, א) 'לא לאדם הבירה', ועל כן לא ארבע אמות של הלכה נקראים בירה. **על כן גמל** הטעון פשתן וגורם לדלוק הבירה חייב. אמנם בית המקדש בעצמו לא שרפו אותו הם, כי לא שלט יד אדם בו, רק הקדוש ברוך הוא הנקרא חנוני שרף, כמו שכתוב (איכה א, יג) 'ממרום שלח אש', על כן כביכול הוא חייב. וכדאיתא בפרק הכּוּסוּס (בבא - קמא ס ב). 'כי תצא אש ומצאה קציס' (שמות כב, ה), תצא מעצמה, 'שלם ישלם המבער את הבערה' (שם), אמר הקדוש ברוך הוא, 'עלי לשלם את הבערה שהבערתי' אני הצתי אש בציון, שנאמר (איכה ד, יא) 'וצת אש בציון ותאכל יסדתיה', ואני עתיד לבנותה, שנאמר (זכריה ב, ט) 'ואני אהיה לה [נאם ה'] חומת אש [סביב] ולכבוד אהיה בתוכה'. (שלם ישלם המבער את הבערה אמר הקדוש ברוך הוא עלי לשלם את הבערה שהבערתי) עד כאן. **רבי יהודה** אומר בנר חנוכה פטור. הענין, במקדש לא שלטו בו האומות, כי אם הקדוש ברוך הוא בעצמו, לא תימא דגם בשאר קדושות כן, כי מצינו שבסבת נר חנוכה תבער אש ביעקב, שהיתה גזירה גדולה בישראל נורא **במאוד**. כדאיתא באיכה רבתי (פ"א סמ"ה; פ"ד סכ"ב) (אנדריסוס) [טרכינאס] שחיק טמיא נולד לו ולד בתשעה באב ועשו ישראל אבילות, ונשתתק בחנוכה והדליקו נרות, ועשה בעונותינו הרבים הריגה גדולה. זו הגזירה נעשה על ידי השונאים, וכענין שנאמר (זכריה א, טו) 'אני קצפתי מעט והם עזרו לרעה'. אבל רעה זו היא טובה לישראל, ונזדככו ותם עונם. והרעה שהוקרה להם בנרות חנוכה, גרם שיזכו לסוד נרות חנוכה ברוחניותם ובשרשם, דהיינו שבעה קנה המנורה אל מול המנורה העליונה, שהם סוד שבע שבילים בקנה אחד, והרע תתהפך לטובה.

⁷ נחום פרק א פסוק יב: (יב) לָהּ אֶמֶר יְקוֹק אֱ-סִלְמִים וְכֵן רַבִּים וְכֵן נִגְזַר וְעָבַר וְעֹלְתָךְ לֹא אֶעֱבֹר עִוֵּד:

⁸ מאור ושמש בראשית פרשת וישלח: וכל דבר שבקדושה יותר טוב לעשות באגודה מלעשות יחידי. אף כשיש להצדיק התבודדות ומתפלל ביחידי יוכל להרים עצמו יותר, ולעלות במעלות מעלות יותר מבהתפללו ביחד עם שאר העם, אף על פי כן יוכל להיות עליו קטרוג, ויכול ח"ו ליפול למטה. אמנם, בְּעֵשׂוֹת הַדָּבָר שֶׁבְּקְדוּשָׁה בְּאִגוּדָה - אִזִּי אֵינְךָ עָלֶיךָ קְטָרוּג. וְהָאֵינְךָ רְאוּיָה, שֶׁאֵף הַצָּדִיק מִתְפַּלֵּל וּמְרִים עֲצָמוֹ בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, אֵף עַל פִּי כֵן אֵינִי יוֹכֵל לִוְמַר קְדוּשָׁה בְּפָחוֹת מִעֲשָׂרָה.

⁹ תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ז עמוד ב דף ח עמוד א: אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מאי דכתיב ואני תפלתי לך ה' עת רצון - אימתי עת רצון - בשעה שהצבור מתפללין. רבי יוסי ברבי חנינא אמר, מהכא: כה אמר ה' בעת רצון עניתך. רבי אחא ברבי חנינא אמר, מהכא: הן אל כביר ולא ימאס, וכתבי: פדה בשלום נפשי מקרב - לי כי ברבים היו עמדי. תניא נמי הכי, רבי נתן אומר: מנין שאין הקדוש ברוך הוא מואס בתפלתן של רבים, שנאמר: הן אל כביר ולא ימאס, וכתבי: פדה בשלום נפשי מקרב - לי וגו'. אמר הקדוש ברוך הוא כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הצבור - מעלה אני עליו כאילו פדאני, לי ולבני, מבין אומות העולם.

העליונים, דוגמת מה שמצינו בשונמית ששאל אליה אלישע (מלכים ב' ד ב) מה יש לך בפית, ואמרה פי אם אסוף שמן, ואמר לה כי טוב הוא צאי ושאל כלים וגו'¹⁰.

והנה בזה יובן הא דאיתא במסכת שבת (כא ב)¹¹ מאי חנוכה דתנו רבנן, כשנכנסו היונים להיכל טמאו כל השמנים שהיו בהיכל, ונשאר פך אחד של שמן שהיה חתום בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו להדליק כי אם לילה אחד, ונעשה נס ודלקו שמונה ימים, לשנה אחרת קבעום בהלל והודאה. [עיי' במפרשים למה עושים חנוכה שמונה ימים, הלא הנס היה רק שבעה ימים, עיי' בבית יוסף]¹².

והנראה לי, מאחר שהיה מקום שתחול הברכה דהיינו פך אחד שהיה חתום בחותמו של כהן גדול שהוא הקדושה הגדולה וניצוצים קדושים, הגם שהיה מעט - אף על פי כן יחדו הצדיקים והקדושים שבדור הכל למעלה¹³, והמשיכו מייג מדות של מעלה את הברכה למטה¹⁴, עד שהיה נגלה במנורה הטהורה הנס שדלק שמונה ימים שהתנוצץ האור של מעלה למטה. וזה נוכח לרמזו במה שאמרו שמצאו פך 'אחד' שהוא בגימטריא י"ג תקוני דיקנא¹⁵, שהוא רחמים גמורים ומיוחד ביחוד גדול, וזה שהיה חתום בחותמו של כהן גדול על כן שפיר היה הנס גם ביום הראשון, מאחר שהעיקר ההמשכה שהמשיכו את הנס היה ביום הראשון של חנוכה, שהמשיכו שיאיר מלמעלה מייג תקוני דיקנא למטה, וכן היה. ושפיר עושים שמונה ימים חנוכה, מאחר שעיקר המשכת הנס היה ביום שחנו ממלחמה ביום כ"ה כסליו, ומצאו פך אחד שהוא בגימטריא י"ג תקוני דיקנא, שמצאו דהיינו שהשיגו השגה גדולה עד לשם כנוזר לעיל, ומשם המשיכו את הנס על כל שמונה ימים, וממילא מסולק תמיהת המפרשים ודו"ק.

ונחזור לעניינינו, שהעיקר הוא שהתחלת הכוונה יהיה באמת ואמונה כל אחד לפי שכלו וכחו וכוונתו, הגם שלבסוף נופל משכלו - ליכא למיחש תו, כי מאחר שהצדיק הדור מוציא הקדושות שהם ניצוצים קדושים מה שפעלו ועשו כל אחד לפי שכלו ומוחו, אזי הוא מייחד את כולם. כי כולם נקראים 'ביתו'¹⁶ כדאיתא בית אהרן בית הלוי בית ישראל ברכו¹⁷ כנוזר לעיל, והוא מייחד ומדליק הנרות למעלה במנורה עליונה הקדושה¹⁸, ומשם ממשיך שמן הוא השפעות קדושות למטה על כנסת ישראל¹⁹. ונוכל זאת לרמזו בהא דאיתא בגמרא דשבת²⁰, תנו רבנן מצות נר חנוכה - נר איש וביתו, והמהדרין - נר לכל אחד ואחד, והמהדרין מן המהדרין; בית שמאי אומרים - פוחת והולך, ובית הלל אומרים - מוסיף והולך. וידוע פירוש התוספות (שם ד"ה והמהדרין)²¹ שמהדרין מן המהדרין קאי על נר איש וביתו, ואנן פוסקים כבית הלל שמוסיף והולך, נמצא להלכה למעשה הפסק 'נר איש וביתו ומוסיף והולך כבית הלל'. והוא מרמז כנוזר לעיל, נר איש וביתו דהיינו שהצדיק הדור הוא מייחד את כולם, כי כל שיש

¹⁰ מלכים ב פרק ד: (א) וְאִשָּׁה אֶחָת מִנְּשֵׂי בְנֵי-הַנְּבִיאִים צָעָקָה אֶל-אֱלִישָׁע לֵאמֹר עֲבַדְךָ אִישִׁי מֵת וְאַתָּה יָדָעָתָּ כִּי עֲבַדְךָ הָיָה יָרָא אֶת-יְהוָה וְהִנֵּשֶׁה בָּא לְקַחַת אֶת-שָׂגִי יְלִדִי לֹא לְעַבְדִּים: (ב) וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֱלִישָׁע מַה אֲעֲשֶׂה-לָּךְ הַגִּידִי לִי מִה-יִשְׁלַח לְךָ בְּבֵית וְתֹאמְרִי אֵין לְשִׁפְחָתְךָ כֹּל בְּבֵיתָּ כִּי אִם-אֶסְיֹף שָׂמֶן: (ג) וַיֹּאמֶר לָאִי שְׂאֵלֶיךָ כָּלִים מִן-הַחוּץ מֵאֵת כָּל-שִׁכְנֵי שְׂכֵנֶיךָ כָּלִים רָקִים אֶל-תִּמְעָיִטִי: (ד) וְכֵאֵת וְסִגְרָת הַדָּלֶת בְּעֶדְךָ וּבְעֶד-בְּנֵיךָ וְיִצְקֶתָ עַל כָּל-הַכָּלִים הָאֵלֶּה וְהִמְלֵא תִפְסִיעִי: (ה) וְתִלְךְ מֵאֵתוֹ וְתִסְגְּרֵה הַדָּלֶת בְּעֶדָה וּבְעֶד בְּנֵיהֶם הֵם מִגִּשִׁים אֵלֶיהָ וְהִיא מִיִּצְקֶת מוֹצֶקֶת: (ו) וְהָיוּ כִמְלֵאת הַכָּלִים וְתֹאמְרֵי אֶל-בְּנֵהּ הַגִּישִׁה אֵלַי עוֹד כָּלִי וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֵין עוֹד כָּלִי וַיַּעֲמֵד הַשָּׂמֶן: (ז) וְתֵבֵא וְתִגְדֵל לְאִישׁ הָאֵלֶּהִים וַיֹּאמֶר לָאִי מִכְרִי אֶת-הַשָּׂמֶן וְשִׁלְמִי אֶת-נִשְׂיִךְ נִשְׂיָךְ וְאַתָּה בְּנִיךְ וְבָנֶיךָ בְּנֹתָי: פ

¹¹ תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב: מאי חנוכה? דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון, דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה.

¹² בית יוסף אורח חיים סימן תרע: ואיכא למידק למה קבעו שמנה ימים דכיון דשמן שבפך היה בו כדי להדליק לילה אחת ונמצא שלא נעשה הנס אלא בשבעה לילות. וי"ל שחילקו שמן שבפך לשמנה חלקים ובכל לילה היו נותנים במנורה חלק אחד והיה דולק עד הבוקר ונמצא שבכל הלילות נעשה נס. ועוד י"ל שלאחר שנתנו שמן בנרות המנורה כשיעור נשאר הפך מלא כבתחלה וניכר הנס אף בלילה הראשונה. אי נמי שבליל ראשון נתנו כל השמן בנרות ודלקו כל הלילה ובבוקר מצאו הנרות מלאים שמן וכן בכל לילה ולילה:

¹³ מכח ההתחלה של הפך אחד

¹⁴ בת עין בראשית דרושים לחנוכה: וע"י חנוכה שהוא בחינת ענוה רזא דהשתחוויה ממשיך שפע ברכות י"ג מכילין דרחמי על כנסת ישראל. וכל מדה מייג מדות הרחמים מכונה בשם העצם הו"ה ית"ש וי"ג פעמים הו"ה עם המקור בגימטריא נ"ר חנו"כ"ה מרמז שע"י נר חנוכה צריך להמשיך י"ג מכילין דרחמי על כנסת ישראל.

¹⁵ י"ג מדות הרחמים = י"ג תיקוני דייקנא (תיקוני הזקן)

¹⁶ מורה על אחדות

¹⁷ תהלים פרק קלה: (יט) בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרָכּוֹ אֶת-יְהוָה בֵּית אֶהֱרֹן בְּרָכּוֹ אֶת-יְהוָה: (כ) בֵּית הַלְוִי בְּרָכּוֹ אֶת-יְהוָה יְרָאִי יְהוָה בְּרָכּוֹ אֶת-יְהוָה: (כא) בְּרֹךְ יְהוָה מִצִּיּוֹן שֶׁכֵּן יְהוָה הַלְלוּ-יָהּ:

¹⁸ זוהר כרך ג (במדבר) פרשת בהעלותך דף קמט עמוד א: ת"ח בשעתא דכהנא (רבא) אתכוון לאדלקא בוציני לתתא והוה קריב קטורת בוסמין בהווא שעתא כדון בוציני עלאין נהרין ואתקטר כלא כחדא וחדו וחדוותא אשתכח בכלהו עלמין הדא הוא דכתיב (שם כז) שמן וקטורת ישמח לב, ועל דא בהעלותך את הנרות:

¹⁹ תהלים פרק קלג פסוק ב: (ב) כִּשְׂמֵן הַטּוֹבוֹ עַל-הָרֹאשׁ יָדָעַתָּה עַל-הַזָּקֵן זָקֵן-אֶהֱרֹן שְׂיָדָעַתָּה עַל-פִּי מְדוּתָיו:

²⁰ תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב: תנו רבנן: מצות חנוכה נר איש וביתו. והמהדרין - נר לכל אחד ואחד. והמהדרין מן המהדרין, בית שמאי אומרים: יום ראשון מדליק שמנה, מכאן ואילך פוחת והולך; ובית הלל אומרים: יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך. אמר עולא: פליגי בה תרי אמוראי במערבא, רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא, חד אמר: טעמא דבית שמאי - כנגד ימים הנכנסין, וטעמא דבית הלל - כנגד ימים היוצאין. וחד אמר: טעמא דבית שמאי - כנגד פרי החג, וטעמא דבית הלל - דמעלין בקדש ואין מורדין. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: שני זקנים היו בצידין, אחד עשה כבית שמאי ואחד עשה כדברי בית הלל, זה נותן טעם לדבריו - כנגד פרי החג, וזה נותן טעם לדבריו - דמעלין בקדש ואין מורדין

²¹ תוספות מסכת שבת דף כא עמוד ב ד"ה והמהדרין מן: והמהדרין מן המהדרין - נראה לר"י דב"ש ובה"ל לא קיימי אלא אנר איש וביתו שכן יש יותר הידור דאיכא היכרא כשמוסיף והולך או מחסר שהוא כנגד ימים הנכנסים או היוצאים אבל אם עושה נר לכל אחד אפי' יוסיף מכאן ואילך ליכא היכרא שיסברו שכן יש בני אדם בבית.

בו איזה ניצוץ קדושה ומכוין לפי שכלו וכוונתו לעבודת השי"ת - הוא מקשר אותו ביחד לכל החברים²², ועושה מכולם יחוד למעלה, וזה נר איש וביתו. וכשיש איזה התחלה בקדושה - אזי עושה הצדיק שיוסף וילך כל אחד ואחד יותר ויותר, בקדושה וזה שהלכה כבית הלל שמוסיף והולך, ודו"ק

ונחזור למשל שהביא רש"י ז"ל והמדרש רבה על וישב יעקב, הפשטני הזה נכנסו גמליו טעונים פשתן. והמשנה במסכת בבא קמא, גף שיצא מתחת הפטיש ויצא וכו'. והוא מרמז להנ"ל שניצוץ אחד יוצא מיוסף - דהיינו מהצדיק שהוא מייחד הכל למעלה בעליון, ונקרא 'ניצוץ אחד' ושורף כל אלופי עשו. וזה גף שיצא מתחת הפטיש²³ כו'. ועיין בשלי"ה הקדוש בפרטות הפירוש על דרך הרמז הלז, ותבין דברי הנזכרים לעיל

ונראה לי לפרש סוף המשנה 'הניח חנוני נרו מבחוץ החנוני חייב' בדרך הזה, [וזה שלא כדברי הפירוש שלי"ה הקדוש בענין אחר]²⁴ והענין הוא, שהצדיק צריך שיעשה דבריו למעלה בהצנע ובהסתר מפני השרים שלמעלה, בכדי שלא יבינו ולא יקטרו חלילה על הכנסת ישראל. ואם חלילה עושה בפרהסיא והוא מזיק חלילה - הוא חייב בדבר. חוץ מנר חנוכה, שאז היה הנס בפרהסיא ובפומבי גדול, ואין שום מורא ופחד מהשרים שלמעלה, ומצוה להניח על פתח ביתו בחוץ לפרסומי ניסא, כדאיתא בפוסקים. וזה הניח חנוני נרו בחוץ החנוני חייב, דהיינו כשהצדיק מפרסם היחוד שעושה ואינו עושה בצניעא שלא ירגישו בו ועל ידי זה בא קטרוג חלילה על הכנסת ישראל - אזי החנוני חייב פירוש, שהוא נתפס על הדבר. [ומצאנו רמז בגמרא שהצדיק קרוי חנוני, דאיתא (ילקו"ש משלי תתקנ) המתחבר עצמו לצדיקים ותלמידי חכמים, אמרו משל הנכנס לחנותו של בושם אף על פי שלא לקח כלום אף על פי כן קלט את ריח טוב, עיין שם]²⁵. וזה שאמר רבי יהודה אומר, בנר חנוכה פטור מפני שעושה ברשות דהיינו כנזכר לעיל, שאז אין שום מורא מהשרים שלמעלה ומצוה לפרסומי ניסא, ודו"ק ותבין

במסכת שבת (כא ב), תנו רבנן מצות נר חנוכה נר איש וביתו, והמהדרין - נר לכל אחד, והמהדרין מן המהדרין; בית שמאי אומרים - פוחת והולך, ובית הלל אומרים - מוסיף והולך²⁶. נראה בדרך רמז, כי הצדיקים הזוכים לנפש הקדושה וזוכים אל הרוח²⁶ - אזי יוכל לתקן את כל המחוברים עמו הנקראים 'ביתו' כמו בית אהרן כנזכר לעיל, ומושך עליהם אור קדושה כמבואר²⁷. והפיקחין עושין חשבון ותשובה על מעשיהם, ואינם סומכים עצמם הכל על הצדיק לבדו, ומתקנים לעצמם שיהיו זוכים לנפש הקדושה ואל רוח ממללא. והנה בתשובה מדריגות מדרגות יש; ויש שעושין תשובה על תשובה הראשונה, שחוששין שהתשובה שעשה בראשונה לא היתה בשלימות כראוי

וזה מרומז בהגמרא הנזכרת לעיל מצות נר חנוכה, נר ראשי תיבות נפש רוח. חנוכה רצה לומר, שהוא מחנך את עצמו לעבודת השי"ת. נר איש וביתו דהיינו שהוא מתקן עצמו וביתו, דהיינו כל המחוברים עמו, כנזכר לעיל. והמהדרין רצה לומר, שעושין תשובה בפני עצמן ואינם סומכים הכל על הצדיק לבדו, 'נר' לכל אחד שרואין לתקן את עצמם נפש רוח. והמהדרין מן המהדרין - שעושין תשובה על התשובה הראשונה; בית שמאי אומרים פוחת והולך שהם פוחתים את עצמם, ובית הלל אומרים מוסיף והולך שמעלים בקודש כנ"ל, ודו"ק

²² מאור ושמש במדבר פרשת במדבר: על ידי צדיקי הדור שהן כללות נשמות ישראל, והן יכולים לקשר עצמם עם נשמות בני ישראל ולקרב אותם להבורא יתברך שמו, וצדיק כזה - יוכל להשפיע להם קדושה עליונה על ידי שהוא יחד עמם בכניסה, והן מעוררין את עצמם בעסק תורה או תפילה, והצדיק ההוא שהוא שורש נשמתן מיחד את עצמו בכללות נשמתן ומיחדם במוח שלו, ומקשר אותן בשרשן בעולמות עליונים בנשמתן,

²³ תורה

²⁴ שהוא הקב"ה

²⁵ ילקוט שמעוני משלי רמז תתקנ: משל למי שנכנס לחנותו של בושם אף על פי שאינו מוכר ולוקח כלל יצא וריחו בודו מבוסמים כל היום כלו, ורועה כסילים ירוע משל למי שנכנס לחנותו של בורסקי אף על פי שאינו מוכר ולוקח כלל יצא וריחו בודו מלוכלכים כל היום, כך כל מי שהולך עם החכם וכל מי שרואה אותו אומר אלולי לא היה זה חכם כמותו לא היה מהלך עמו, וכן לכסיל הדא הוא דכתיב הולך את חכמים יחכם וגו': חסאים תרדף רעה שאלו לחכמה חוטא מהו עונשו כו' (כתוב ביחזקאל ברמז שני"ח):

²⁶ זוהר כרך ב (שמות) פרשת משפטים דף צד עמוד ב: תא חזי ב"נ כד אתיליד (ויקרא רכד ב) יהבין ליה נפשא מסטרא דבעירא מסטרא דדכיו מסטרא דאלין דאתקרון אופני הקודש, זכה יתיר יהבין ליה רוחא מסטרא דחיות הקודש זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דכרסייא, ותלת אלין אינון אמא עבד ושפחה דברתא דמלא, זכה יתיר יהבין ליה נפשא בארז אצילות מסטרא דבת יחידה ואתקריאת איהי בת מלך, זכה יתיר יהבין ליה רוחא דאצילות מסטרא דעמודא דאמצעייתא ואקרי בן לקודשא בריך הוא הדא הוא דכתיב (דברים יד) בנים אתם ליי' אלהיכם, זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דאבא ואמא הדא הוא דכתיב (בראשית ב) ויפח באפיו נשמת חיים מאי חיים אלא אינון י"ה דעלייהו אתמר (תהלים קג) כל הנשמה תהלל יה ואשתלים ביה ידו"ד, זכה יתיר יהבין ליה ידו"ד בשלימו דאתון יוד"ה ו"א ו"ה"א דאיהו אדם בארז אצילות דעילא ואתקרי בדיוקנא דמאריה ועליה אתמר (בראשית א) ורדו בדגת הים וגו' והאי איהו שולטנותיה בכל רקיעין ובכל אופנים ושרפים וחיוון ובכל חייילין ותוקפין דלעילא ותתא, ובג"ד כד ב"נ זכי בנפש מסטרא דבת יחידה אתמר ביה לא תצא צאצא העבדים:

²⁷ מאור ושמש בראשית רמזי חנוכה: כולם נקראים 'ביתו' כדאיתא בית אהרן בית הלוי בית ישראל ברכו כנזכר לעיל, והוא מייחד ומדליק הנרות למעלה במנורה עליונה הקדושה, ומשם ממשיך שמן הוא השפעות קדושות למטה על כנסת ישראל